

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-02-23

Diarienummer N609-0249/23

Handläggare:

Christian Arensberg

E-post: christian.arensberg@grundskola.goteborg.se

Remissvar till stadsledningskontoret avseende Vägar till ett tryggare samhälle, kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67)

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

Grundskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2023-02-23, som sitt yttrande till stadsledningskontoret

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande gällande

Justitiedepartementet betänkande Vägar till ett tryggare samhälle, kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67).

Grundskoleförvaltningen delar i huvudsak de bedömningar som finns i betänkandet och tillstyrker flertalet förslag. Förvaltningen ser dock en del otydligheter och motsättningar i beskrivningar av ansvar mellan den lokala nivån och en föreslagen statlig kommitté. I betänkandet finns flera förslag som skriver fram behovet av att stärka och stötta lokal samverkan. Samtidigt beskriver betänkandet miniminivåer och att en liten statlig kommitté ska säkerställa lokala förhållande.

Förvaltningen föreslår att Göteborgs Stad i sitt remissvar påpekar dessa otydligheter och framhåller att de lokala förutsättningarna behöver vara styrande för en framgångsrik lokal samverkan.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Det går inte att utesluta att de förslag som finns i remissen kan komma innebära att skolpersonal behöver lägga mer tid på samverkande möten med framför allt socialtjänsten. Det kan framför allt gälla kuratorer och skolledare. Antalet elever som kommer att beröras av förslagen är dock begränsat vilket får som konsekvens att en eventuell kostnadshöjning inte är generell utan kommer att ligga på enskilda skolor.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte gjort några särskilda observationer eller bedömningar utifrån denna dimension

Bedömning ur social dimension

Varje elev som blir involverad i kriminalitet och då särskilt en organiserad med inslag av våld är ett misslyckande, både personligt och för samhället. Om de förslag som finns i utredningen kan bidra till att unga människor i mindre utsträckning rekryteras till organiserad kriminell verksamhet innebär det stora vinster.

Skolan är betydande en friskfaktor för elever och bidrar idag enligt studier till en minskad kriminell aktivitet bland elever. Högstadiе- och gymnasieåldern är den mest brottsbenägna åldern i en människas liv, det gäller generellt i världen och över tid. Skolan har stor påverkan på elevers agerande genom det omfattande värdegrundsarbete som sker på skolorna. Puberteten är för många elever en svår tid där man utvecklar sin förståelse för konsekvenser och testar både vuxenvärlden och olika gränser. Förslagen i betänkandet berör en liten del av eleverna och det är viktigt att det inte står i konflikt med de goda arbete som skolorna idag genomför mot hela elevgruppen.

Även om förslagen i utredningen främst pekar på vad socialförvaltningen kan göra, kan det även innebära en mer effektiv samverkan för skolan med andra aktörer i samhället, vilket förvaltningen bedömer kan vara till gagn för elever.

Samverkan

Information på facklig samverkansgrupp (FSG) den 13 mars 2023.

Bilagor

1. Vägar till ett tryggare samhälle, kraftsamling för barn och unga SOU 2022:67

Ärendet

Grundskolenämnden har fått en underremittering av remiss från stadsledningskontoret, Justitiedepartementet - Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67)

Förvaltningen har tagit fram ett förslag till remissvar.

Remissvaret ska vara stadsledningskontoret till handa senast 29 mars 2023.

Beskrivning av ärendet

Regeringen beslutade den 26 mars 2020 att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté i form av en trygghetsberedning (dir. 2020:32) med uppdrag att bistå regeringen med underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som ska bidra till att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet.

Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67) är ett delbetänkande av Trygghetsberedningen och är utskickat av Justitiedepartementet på remiss, där Göteborgs Stad är en av remissinstanserna. Stadsledningskontoret har översänt betänkandet till förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden samt socialnämnderna Hisingen och Nordost för yttrande.

I förvaltningens framtagande av förslaget till remissvar har framför allt personal från Elevator bidragit med synpunkter och perspektiv.

Förvaltningens bedömning

Betänkandet består av ett flertal bedömningar och förslag. Förvaltningen delar i huvudsak betänkandets bedömningar och ställer sig bakom förslagen, men med vissa förtydligande. Nedan följer en uppställning av de bedömningar och förslag som finns i betänkandet. Uppställningen följer betänkandets kapitelindelning och sidhänvisningen är till pagineringen i betänkandet. *Förvaltningens bedömning finns i direkt anslutning till förslag och bedömningar och skriven i kursiv text.*

8.2.1 Den nationella styrningen av det brottsförebyggande området som berör barn och unga behöver utvecklas (s. 183)

Trygghetsberedningens bedömningar

- Barn och unga bör uppmärksammas i högre utsträckning i det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå. Regeringen bör ta ansvar för att detta sker.
- Skolans roll när det gäller att förebygga brott och hantera utsatthet för brott bör tydliggöras.

Förvaltningens ställningstagande

Grundskolan har redan idag en viktig roll i det förebyggande arbetet för att undvika att ungdomar hamnar i kriminalitet. Ett tydliggörande behöver lyfta fram de framgångsfaktorer som skolan arbetar efter idag och förstärka dem.

8.2.2 Barn som är i riskzon behöver upptäckas i tid (s. 186)

Trygghetsberedningens bedömningar

- Verksamheter som möter barn och unga bör ha kunskap om de risk- och skyddsfaktorer som kan leda till eller förebygga ett kriminellt eller våldsamt beteende. Det måste även finnas rutiner på plats som fångar upp barn i riskzon samt kunskap om vilket stöd som kan vara aktuellt. Det innebär att verksamheter nära barnet även måste ha kännedom om andra berörda aktörers roller och ansvar.
- Regeringen ska ge lämplig myndighet i uppdrag att sprida kunskap om våld i barns och ungas nära relationer. Syftet är att uppmärksamma fler på våldet samt sprida information till utsatta om vilket stöd som finns att få.

Trygghetsberedningens förslag

- Systemet med orosanmälningar är centralt för att barn och unga ska få tillgång till stöd och skydd. Det behöver därför säkerställas att systemet fungerar ändamålsenligt och på det sätt som är avsett. Socialtjänsten i hela landet måste ha kompetens och kapacitet att hantera de anmälningar som görs samt vidta erforderliga åtgärder.

Förvaltningens ställningstagande

Förvaltningen ställer sig bakom förslaget. Inom skolområdet finns det riktlinjer inom flera områden via Skolverkets allmänna råd som är ett tydligt stöd till enskilda skolor i deras hantering av övergripande krav i den konkreta skolvardagen. En liknande tydlighet behöver finnas för hanteringen av de orosanmälningar som skolor gör.

8.2.3 Stödinsatser till och samverkan kring barn och unga i riskzon behöver utvecklas och ske i lägre åldrar (s. 189)

Trygghetsberedningens bedömning

- Samhällets förmåga att nå ut till barn och familjer med ett större stödbehov än andra behöver bli bättre.
- Insatser för barn och unga i riskzon behöver sättas in i lägre åldrar och i ett tidigare skede än vad som sker i dag.
- För att samverkan på lokal nivå ska fungera ändamålsenligt behöver det finnas tydliga strukturer för samverkan mellan de viktigaste aktörerna samt resurser och organisatoriska förutsättningar som håller över tid.
- Möjligheten att dela relevant information mellan samverkans-parter är viktig för ett effektivt arbete.

Förvaltningens ställningstagande

Förvaltningen delar betänkandets bedömning.

I flera stadsdelsnämnder hade familjecentraler ett väl fungerande samarbete med skolan som fungerade väl och låg i linje med det som beskrivs i betänkandet. Familjecentralerna var också vara en naturlig länk mellan barnavårdscentralerna och skolans elevhälsa. Samarbetet har förändrats i och med omorganisationen av stadens förvaltningar.

Förvaltningen vill särskilt peka på behovet av en reglering av hur relevant information kan delas mellan samverkansparter alternativt riktlinjer för hur man kan arbeta med samtycke från vårdnadshavare.

8.2.4 Behov av kunskapsutveckling, uppföljning och utvärdering (s. 192)

Trygghetsberedningens bedömning

- Det finns ett behov av ytterligare kunskap rörande de fokus-områden som delbetänkandet behandlar. Det gäller bland annat omfattningen, utvecklingen och karaktären av brottsligheten samt hur den kan förebyggas.
- Mer utvärdering av lokalt brottsförebyggande arbete som berör barn och unga behövs för att öka kunskapen om vilka insatser som fungerar.
- Kunskapen om vilka möjliga samhällsekonomiska vinster som tidiga brottsförebyggande åtgärder kan leda till behöver utvecklas.
- Satsningar på nationell nivå inom andra politikområden än det kriminalpolitiska bör i högre grad analyseras och följas upp utifrån möjliga respektive faktiska konsekvenser för brottsligheten.

Trygghetsberedningens förslag

- Regeringen ska ge Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga vilka insatser som kommuner erbjuder barn och unga som utsatts för våld i en nära relation, i vilken utsträckning dessa insatser faktiskt används samt hur effektiva de är. Kartläggningen ska också omfatta insatser som erbjuds unga utövare av våld i nära relationer. Socialstyrelsen ska även ges i uppdrag att ta fram ett kunskapsunderlag avseende våld i barns och ungas nära relationer för yrkesverksamma i kommuner och regioner.

Förvaltningens ställningstagande

Förvaltningen delar betänkandets bedömning och instämmer i förslaget.

8.3.1 Ett större statligt ansvarstagande (s. 197)

Trygghetsberedningens bedömning

Arbetet för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet bör intensifieras och effektiviseras. Arbetet behöver framför allt bedrivas på lokal nivå men staten bör ta ett tydligare ansvar. Ansvaret bör vara inriktat på att identifiera prioriterade åtgärder, stötta det lokala arbetet samt kontinuerligt följa upp det arbete som bedrivs och verka för att det blir utvärderat. Det bör säkerställas att arbetet är helhetsinriktat, kunskapsbaserat och långsiktigt.

Förvaltningens ställningstagande

Förvaltningen delar betänkandets bedömning.

Grundskolan är idag en friskfaktor och värdegrundsarbetet som görs på skolor motverkar att elever blir involverade och/eller fastnar i kriminellt beteende. Skolors arbete med nolltolerans mot kränkningar är ett exempel på det.

De elever som inte blir behöriga till gymnasieskolan är en riskgrupp. De åtgärder och riktlinjer som staten tar fram behöver ha med perspektivet av att öka antalet elever som har en lyckad skolkarriär och ser positivt på sina möjligheter att vara aktiva samhällsmedborgare.

8.3.2 En tydlig inriktning för arbetet (s. 198)

Trygghetsberedningens förslag

Regeringen ska ta fram ett inriktningsdokument som beskriver de insatsområden som är mest angelägna att arbeta med för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Dokumentet ska kunna användas som en vägledning för prioritering och

uppföljning. Det ska betraktas som en miniminivå. De områden som beredningen identifierat i sitt arbete och som anges nedan utgår från bästa tillgängliga kunskap och har den breda förankring som ett långsiktigt arbete kräver. Inriktningsdokumentet bör därför utgå från dessa områden. Innehållet i dokumentet bör ses över och revideras vartefter kunskapsläget förändras.

Förvaltningens ställningstagande

Förvaltningen ställer sig i huvudsak bakom förslaget i betänkandet. Men skrivningen om en miniminivå ställer sig förvaltningen tveksam till. Ett framgångsrikt arbete förutsätter en fungerande lokal samverkan mellan de aktörer som är aktiva nära eleverna/ungdomarna. Det ser olika ut över landet och utmaningen i storstädernas segregerade miljöer skiljer sig från andra kommuners utmaningar. Minimnivåer kan förstås som aktiviteter som måste genomföras, även om de lokala förutsättningarna skulle tala för en annan prioritering. Inriktningsdokumentet behöver därför skrivas fram som vägledning för den lokala samverkan så att dess potential kan bli maximal utifrån de lokala förutsättningarna.

8.3.3 En särskild organisation för arbetet (s. 204)

Trygghetsberedningens förslag

En särskild organisation ska tillsättas för att med utgångspunkt i det framtagna inriktningsdokumentet stötta genomförandet av en kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Organisationen ska särskilt:

- säkerställa att kommuner med särskilt utsatta områden har tillgång till nödvändigt stöd och förutsättningar i övrigt för arbetet med de prioriterade insatsområdena,
- verka för att arbetet bedrivs på ett helhetsinriktat, kunskapsbaserat och långsiktigt sätt, samt
- följa upp arbetet och identifiera eventuella behov av ytterligare åtgärder alternativt avveckling av åtgärder.

Förvaltningens ställningstagande

Förvaltningen avstyrker förslaget i dess nuvarande skrivning.

Det finns otydligheter och motsättningar i förslaget som behöver förtydligas. Det finns både skrivelser om att organisationen ska stötta kommuner samtidigt som den ska säkerställa att de resurser som bedöms nödvändiga finns tillgängliga.

Förvaltningens bedömning är att den föreslagna organisationen inte ska ges beslutande funktioner utan behöver ha en uttalat stöttande roll. Detta för att underlätta en väl fungerande lokal samverkan mellan de aktörer som är adekvata utifrån den lokala kontexten.

Organisationens arbetsformer (s. 210)

Trygghetsberedningens förslag

Den särskilda organisationen ska ha formen av en kommitté. Den bör ha en liten grundbemanning med möjlighet till komplettering med specifika kompetenser beroende på behov. Arbetet ska bedrivas i nära samarbete med de kommuner som har särskilt utsatta områden. För att bibehålla en bred politisk förankring ska arbetet ske i nära dialog med en parlamentariskt sammansatt referensgrupp. Även andra referens- eller

arbetsgrupper bör för kortare eller längre tid knytas till kommittén. Det kan exempelvis gälla grupper av myndighetsrepresentanter, forskare och företrädare för olika organisationer. Det är också viktigt att hitta former för att barn och unga ska komma till tals i arbetet. Kommittén bör därtill finna former för erfarenhetsutbyte med relevanta aktörer i de andra nordiska länderna. Arbetsätten kan med fördel vara innovativa och i uppdraget bör ingå att kontinuerligt utveckla, och på sikt även avveckla, den egna verksamheten. Utgångspunkten är att verksamheten ska ha en långsiktig inriktning, men vara tillfällig. Kommittén bör inrättas för en period av fem år med omprövning och möjlighet till förlängning efter det.

Förvaltningens ställningstagande

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

Förvaltningen vill dock förtydliga de motsättningar och otydligheter som beskrivits ovan. En organisation med liten grundbemanning behöver ha en uttalad stödjande roll som beskrivs här. Om kommittén får mandat att besluta om kommunala miniminivåer eller rollen av att säkerställa hur en lokal samverkan ska se ut och fungera kan det vara en hämsko för en framgångsrik lokal samverkan i att minska rekrytering av unga till kriminella miljöer eller preventiva insatser i miljöer där unga utsätts för våld i nära relationer.

8.3.4 Lokala överenskommelser och statliga bidrag (s. 212)

Trygghetsbredningens förslag

Regeringen ska låta utreda hur kraftsamlingen kan kompletteras med ett system för lokala överenskommelser som tydliggör kommunernas respektive statens åtaganden inom ramen för kraftsamlingen. Utredningen ska också omfatta frågan om hur ett system med statsbidrag kan knytas till sådana överenskommelser.

Förvaltningens ställningstagande

Förvaltningen tillstyrker i huvudsak förslaget.

Förvaltningens erfarenhet är att statsbidrag ibland är för snäva i sina ramar och styr den lokala verksamheten på ett sätt som inte alltid är optimalt. Dessa överenskommelser som ska ligga till grund för statsbidrag behöver ha en stark lokal förankring, och då kan de vara en del i att utveckla det viktiga arbete som betänkandet behandlar.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Maria Andersson
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef

